



A Bácskaiak Egymásért Közhasznú Egyesület időszaki kiadványa

Bácskaiak Egymásért

I. új évfolyam 1. szám

DR. LADÁNYI MÓR: AZ ELFELEDETT BAJAI KÓRHÁZIGAZGATÓ

1840-ben született, de születési helye ismeretlen. Tizenhat évesen, 1856-ban érettségizett le a bajai főgimnáziumban. Ezt követően a bécsi tudományegyetem orvosi fakultására iratkozott be, ahonnan hét évnyi tanulmányokat követően, 1863-ban tért haza. Baján telepedett le és itt folytatta évtizedeken keresztül orvosi tevékenységét a betegek legnagyobb elismerése közepette.

Magánéletéről alig tudunk valamit, kevés információ maradt fenn róla, pedig több mint két évtizeden keresztül irányította Baja város több kórházát is. Nős volt, házastársáról azonban szinte semmit sem tudunk. Korabeli levéltári források iktatókönyveiben (1899, 1900 stb.) néhány rövidke feljegyzés említi csupán a megsárgult lapokon, hogy neje súlyos betegségben szenvedett. Az ügyiratszámok mellett az elmebeteg és beteg bejegyzések szerepelnek. Nem tudjuk mikor házasodtak össze. Nevét valószínűleg 1879-ben magyarosította Löwy-ről Ladányira. Lehetek gyermekei, mivel sírfeliratán a következő felirat áll: „Felejthetetlen édesapánk”. Nem tudjuk, hogy a házaspárnak születet-e fiú gyermeke, két leánya Adrienne és Olga voltak.

Orvosi karrierjéről azt tudjuk, hogy névmagyarosítás idején, 1879-ben, börtönorvosként tevékenykedett, hogy hol az a feledés homályába veszett. 1887 és 1907 között töltötte be a bajai kórház igazgató-főorvosi tisztét, vagyis húsz éven keresztül.

Ez az a korszak, amikor a bajai kórház modernizálódott és valódi modern közkórházzá alakult át. Egszen az 1870-es évek végig ugyanis még nem vált külön a szegénygondozás és közkórház funkciója, addig az időszakig a kórház szerves részét képezte a szegénygondozás, a gyámügyek és egyéb szociális feladatok. Az 1876. évi közegészségügyi törvény

révén váltak külön ezek a feladatkörök, és jöttek létre lassan, de biztosan a közkórházak mint önálló intézmények, saját szabály és kritérium rendszereikkel.

Ezen fejlesztő és alkotó korszaknak volt jelentős szereplője Dr. Ladányi Mór.

A főispán 1877. december 3-án nevezte ki kórházi orvosá, amelyről fennmarad a korabeli dokumentum: „*Parcselich Félix főispán úr ó Méltósága mult évi december hó 3-án 439. számú intézvénnyel Dr. Ladányi Mór kerületi orvos urat kórházi orvosná nevezte ki [...].*” (BKMÖL IV. 1401. közgyűlési jegyzőkönyvek, 1888. 4. old. 4. sz. irat). Az 1888. évi közgyűlési jegyzőkönyv 120. oldalán található bejegyzés beszámol arról, hogy a főispán „[...] Dr. Ladányi Mór kórházorvost, tiszteletbeli főorvosná nevezte ki.”

1903. szeptemberében adták át az új közkórházat,

amelyben akkor sebészet, belgyógyászat és elmeosztály működött. A kinevezéséről szintén fennmarad egy iromány: „*Főispán úr ó méltósága f. é. szeptember hó 19-én 223. szám alatt kelt intézvénnyel dr. Ladányi Mór addigi kórházi orvost 1903. évi október hó 1-től kezdődőleg Baj város új közkórházának igazgató főorvosává kinevezni méltóztatott [...].*” (BKMÖL. IV. 1407. b. Baja város közigazgatási iratai, 1903/13304.).

Korabeli folyamatokból ismerjük, hogy Ladányi doktor közkórházi főorvos-sá történt kinevezés előtt 1900-ban kórházi orvosként törzsfizetése 1400 korona volt, amelynek 1800 koronára való fel-emelését kérte 1901-től. Az 1900-as évre pedig 300 korona jutalom megszavazását igényelte. Valószínűen ekkor anyagi gondjai lehettek, mivel ezen időszak volt az, amikor rendszeres bejegyzések voltak neje kezeléséről, annak elhatalmasodó elmebajáról.

...folytatás a 3. oldalon...



(folytatás a címlapról...) A városi tanács 1899 és 1901 évek időszakára évi 300 korona, összesen 900 korona jutalmat szavazott meg részére. 1902-től pedig 400 korona pótlékot hagytak jóvá Ladányinak.

Az anyagi gondjai úgy tűnik főigazgató-főorvos-sá történt 1903-as kinevezésekor oldódtak meg, amikor is 2500 koronában állapították meg fizetését. A fizetési összehasonlítás alapjául a Bajai Független Ujság 1903. június 31-i számának rövid hírére hozzuk fel: „bajai ügyészi állásra pályázat lett kiírva.” Egy ügyész korabeli kezdő fizetése 2000 koronát tett ki.

Egy későbbi írásában Ladányi a következőképp emlékezik az új közkórház kezdeti állapotáról: „És most még néhány szót kizárólag a mi kórházunkról. 1903. október 10-én vettem át az új közkórházat és átvittem a régiből 22 beteget. Nem tartott sokáig, meg volt a 200 létszám, a normális létszám; 1905. évre a létszám már 210-ben és 1906-ra 230-ban lett megállapítva. A beteglétszám azonban állandóan felülmúlja ezen számot.

Mióta az új közkórház fennáll, küzködik alorvosi hiányban [...]. Küzködik a kórház finansziális nehézségekkel, amelyekről elég, ha jelzem.[...]” (Dr. Ladányi Mór: Közegészségügyünk, különös tekintettel Baja város viszonyaira).

Dr. Ladányi Mór 1907-ben történt lemondásáig töltötte be a közkórház igazgató-főorvosi posztját, helyét Dr. Róna Dezső foglalta el. Ladányi kezdeményezte a bajai zsidó kórház felfejlesztését, amelynek vezetője lett. A zsidó kórház az első világháborúig élte virágkorát, majd a háborút követően került ki az izraelita hitközség kezéből. Az idők folyamán Ladányi doktor 1887 és 1907 között a bajai kórház, majd közkórház belgyógyászatának főorvosi posztját is betöltötte.

Eveken át tagja volt a bajai törvényhatósági bizottságnak. A Belváros képviselőjében töltötte be ezen posztját, amelynek szolgálatában rendszeres hozzászóló és felszólaló volt. Tagja volt a közegészségügyi bizottságnak is, amely során számos javaslata volt az állattartásra, a vágóhidakra, a piaci higiénére, állatorvosi vizsgálatokra és a közegészségügy, valamint a köztisztaság számos területére vonatkozóan.

Dr. Ladányi Mór több mint három évtizeden keresztül töltött be különféle pozíciókat a bajai orvosok körében és különféle bajai kórházak élén, amellyel beírta magát baja város orvostörténeti aranykönyvébe.

Ezen kívül közéleti szerepvállalása is fontos volt. Mégis ezen sokrétű tevékenysége ellenére alig tudunk életéről részleteket, emléket is csak egy-egy régi megszárgult újságcikk, dokumentum örökítette meg az utókornak.

Egy nagyon szerény kicsiny sírkő alatt alusz-sza örök álmát, a régi bajai izraelita temetőben, Dr. Ladányi mór az orvos. (Albert Iván)

Baráti György (1942-2010)

Baráti György 1942-ben Zentán született. A bajai közéletben betölthetetlen űrt hagyott maga után. Közéleti ténykedésének sokszínűségét szinte felsorolni sem lehet.

Ő volt a helyismeret vizuális megörökítője, akinek nyakában mindig ott lógott a fényképezőgép, hogy megörökíthesse vele városunk mindennapi történéseit. Baráti György maga volt a velünk élő történelem fotósa.

A Szívzűr Klub vezetőjeként Egyesületünk tagját gyászoljuk.



A főszerkesztő üzenete:

Megújultunk. Az Egyesület a felvállalt új tevékenységi körökkel, valamint megváltozott újságunkkal. Múlt év őszén változások történtek Egyesületünk életében, új vezetés állt fel: Dankó Miklós elnök, Hodován Nikoletta és szerény személyem mint titkár tekintetében. Az új vezetés új koncepció mentén vágott neki a 2011. évnek.

Kibővülő feladatink mentén haladva természetesen megtartottuk fő csapásnak az Egyesület eddigi egészségügyi jellegét, amely azonban már az első időszakban kiegészül a környezetvédelem fontosságával, amely egyik alappillére az egészséges életvitelnek. Fontos szerepet szánunk a gyermekek nevelésének, amely koncepciónkban kiemelt helyet kap a korai gyermekfejlesztés. Ezen speciális feladatkörbe megkíséreljük beépíteni az egészség- és környezettudatos magatartásra való ösztönzést. Fontos mindkét téren a prevenció szerepe, mivel a sportos-egészséges életmód, valamint a környezettudatosan megélt mindennapok mind-mind az egészségmegőrzést szolgálják.

Emellett Egyesületünk tevékenységi spektrumát bővítik az ifjúság-segítés, a társadalmilag hátrányos helyzetű társadalmi rétegek problémáival való intenzívebb foglalkozás, a honismeret és a helytörténet nevelő szerepe, amely révén saját településünk múltjának megismerésével, jelenünk és jövőnk is könnyebben megérthető.

Bácskaiak Egymásért címen indítjuk útjára megváltozott újságunkat, amely a bajai és bácskai embereknek szól a fentebb említett témakörökben. Egy olyan lapot szeretnénk, amelyet minden olvasó szívesen vesz kezébe, mert ismeretterjesztő jellege miatt valóban könnyedén olvasható.

Az Egyesület új vezetése bízik benne, hogy munkájával a szó legnemesebb értelmében szolgálhatja Baja város és Bácska településeinek lakosait.